

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 9.Pf.20.019/2024/4/II.

A felperes:

felperes

felperes címe

A felperes képviselője:

Dr. Vida Miklós Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Vida Miklós ügyvéd)

ügyvéd címe

Az alperes:

alperes

alperes címe

Az alperes képviselője:

Oppenheim Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kiss M. Tibor ügyvéd)

ügyvéd címe1

A per tárgya: személyiségi jog megsértése

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 22.P.20.804/2023/13.

A fellebbezést benyújtó fél: felperes

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 455.000 (négy százötvenötezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette az oktatáshoz (művelődéshez) való jogát mint személyiségi jogát azzal, hogy a szükséges tájékoztatást elmulasztotta, és ezért a felperes elesett a diplomaszerzés lehetőségétől. Kérte, hogy a bíróság elégtétel adásaként kötelezze az alperest arra, hogy a alperes „Master of Business Administration (MBA)” elnevezésű angol nyelvű mesterképzésben a felperes számára a következő záróvizsga időszakban szakdolgozatának benyújtására és annak megvédésére, valamint a záróvizsgájának letételére biztosítson lehetőséget. Keresetét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:4. § (1) bekezdésére, 2:42. § (2) bekezdésére, 2:51. § (1) bekezdés a) és c) pontjaira alapította. Álláspontja szerint az alperes nem a tőle elvárható magatartást tanúsította azzal, hogy a felsőoktatási törvény ismételt módosításáról a felperest külön nem értesítette.

[2] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[3] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 635.000 forint perköltséget.

[4] Az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a felperes 2000 szeptemberétől az alperes jogelődjének hallgatója volt, abszolutóriumát 2003. március 10-én szerezte meg, szakdolgozatát nem készítette el, záróvizsgát nem tett. Az alperes 2004. november 25-én írásban tájékoztatta a felperest arról, hogy a felsőoktatási törvény módosításnak köszönhetően a záróvizsga letételének szabályai megváltoztak, azt a hallgatói jogviszonya megszűnését követően bármikor leteheti a vonatkozó rendelkezések alapján, így a felperesnek is lehetősége nyílik diplomája megszerzésére.

[5] A felperes 2010. februárban felvette a kapcsolatot az alperessel a záróvizsga letétele céljából, azonban egyéb elfoglaltságai miatt a szakdolgozat elkészítésére és a záróvizsga letételére nem került sor. A felperes ezután 2019. január 4-én e-mailben kereste fel ismét az alperest a szakdolgozat elkészítése és a záróvizsga letétele végett. Az alperes 2019. január 23-án arról tájékoztatta a felperest, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CIV. törvény (Nftv.) 2016. január 1-jétől hatályos 112. § (1) bekezdése alapján legkésőbb 2018. szeptember 1. napjáig volt lehetősége záróvizsgát tenni, így 2018 májusában nyújthatta volna be a szakdolgozatát és a 2018 nyári vizsgaidőszakban tehetné volna le legkésőbb a záróvizsgáját.

[6] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította, hogy a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében foglalt elvárható magatartás elve önmagában nem, hanem mindig valamelyik konkrét jogszabályhelyhez kapcsolódóan teremthet jogalapot igényérvényesítésre. Nem alapozhatta meg így önmagában a felperes keresetét annak a vizsgálatnak az eredménye, hogy az alperes a záróvizsga letételéről az adott helyzetben elvárható magatartást tanúsítva adott-e tájékoztatást.

[7] A kereset azon a felperesi jogállításon alapult, hogy a felperes által érvényesített oktatáshoz, művelődéshez való jogát mint személyiségi jogát sértette meg az alperes. Vizsgálta ezért, hogy ezek a jogok személyiségi jognak minősülhetnek-e.

[8] Következtetése szerint az oktatáshoz, művelődéshez való jog nem tekinthető olyan, az emberi létből, az emberi minőségből, ezáltal az emberi méltóságból fakadó személyiségi jogának, melyre alapítva a személyiségi jogok megsértésének jogkövetkezményeit lehetne érvényesíteni. Kifejtette, hogy az Alaptörvényben rögzített alapvető jogok egy részét a Ptk. 2:43. §-a személyiségi jogi védelemben is részesíti, ez a védelem azonban nem áll fenn valamennyi alapjogra. Álláspontja szerint a személyiségi jog megsértése abban az esetben valósul meg, ha az érintettet a személyiségének lényegi vonása miatt éri sérelem, ugyanakkor a tanuláshoz, az oktatáshoz, művelődéshez való jog sérelme nem érvényesíthető személyiségvédelem keretében, hiszen ezen alapjogok nem minősülnek az emberi létből, az emberi méltóságból levezethető személyiségi jogoknak (BDT2018. 3948).

[9] Bár a Ptk. 2:42. § az emberi méltóságból mint anyajogból vezet le minden egyéb személyiségi jogot, ugyanakkor az emberi méltóság széles fogalmat takar. A perbeli esetben nem merült fel olyan tény, körülmény, amely alapján megállapítható lett volna a felperes emberi méltóságának megsértése. Okfejtése szerint maga a felperes is az oktatáshoz, művelődéshez való joga sérelmét hozta összefüggésbe az emberi méltósághoz való joga megsértésével, egyéb tényre, körülményre e körben nem hivatkozott.

[10] Mivel az érvényesíteni kívánt jog nem tekinthető személyiségi jognak, ezért a felperes és az alperes további hivatkozásainak vizsgálata nélkül utasította el a keresetet.

[11] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az alperes kereset szerinti marasztalását.

[12] Fellebbezését arra alapította, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből téves következtetést vont le.

[13] Hivatkozott fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság tévesen ítélte meg, hogy a felperes igényét önmagában az elvárható magatartás a Ptk. 1:4. §-ában megfogalmazott alapelveire alapította.

[14] Hangsúlyozta, hogy az alperesi felsőoktatási intézményben elsőfokú tanulmányokat folytatott, melyből egyértelműen következik, hogy a felek között polgári jogi viszony állt fenn, amely alapján a feleket kölcsönösen jogok illették, illetve kötelezettségek terheltek. A felek között fennálló jogviszonyból eredő olyan járulékos kötelezettségek, mint a tájékoztatás és együttműködés, a feleket a jogviszony megszűnése után is terhelik.

[15] Kiemelte, hogy minden olyan magatartás sérti az emberi méltóságból levezethető általános személyiségi jogot, amely törvényes indok nélkül korlátozza az emberi személyiség lényegi ismérveinek tekintendő önrendelkezésnek, cselekvési szabadságnak, a személyiség szabad kibontakozásának és az előbbieken megfogalmazott lehetőségeknek és jogosultságoknak a megvalósítását. Okfejtése szerint a jelen esetben az alperes magatartása sérti a személyiségi jogát, hiszen korlátozza a tanuláshoz való jogának lehetőségét. Számolt azzal, hogy ahogy korábban, 2004-ben, úgy azt követően is időben értesítést kap olyan jogszabályi változásokról, amelyek őt érintik vagy a további tanulmányait ellehetetlenítik. Alperesnek számolnia kellett azzal, hogy amennyiben a jogszabályi változásokról őt nem értesíti, úgy a tanuláshoz való jogát sérti meg.

[16] Utalt arra, hogy a jelen tényállás egyben felelősségi tényállás is, hiszen az általa érvényesíteni kívánt elégtétel önmagában felveti a felróhatóság és felelősség kérdését.

[17] Hivatkozott arra, azt, hogy a személyiségi jogok köre nem zárt, illetve az emberi méltóság általános, szubszidiárius jelleggel bír, az uralkodó joggyakorlat és szakirodalmi álláspontok is megerősítik. Ennek alátámasztására idézte a 24/1996. (VI. 25.) AB határozatból, hogy az általános személyiségi jogi jellegéből, anyajog mivoltából eredően az emberi méltósághoz való jog olyan szubszidiárius alapjog, amelyre mind az Alkotmánybíróság, mind más bíróságok minden esetben hivatkozhatnak az egyén autonómiájának védelmében, ha az adott tényállásra a konkrét nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. Így az emberi méltósággal ellentétes volt az a jogszabályi rendelkezés, amely szerint a művészeti alkotást kizárólag művészeti szempontból előírt elbírálás után lehet beszerezni, forgalomba hozni, felhasználni. Ugyanígy szintén ellentétes az emberi méltósággal az erkölcsi bizonyítvány megkövetelése felsőoktatási intézményekbe való feltételhez, a közügyektől eltiltás büntetésének hatálya alatt álló személyek általános kizárása

a felsőfokú tanulmányokból (12/1996. (III. 22.) AB határozat). A Ptk. magyarázata is utal arra, hogy a személyhez fűződő jogok védelmét a törvény nem szűkíti le egyes személyiségi jogokra, hanem védelmet nyújt mindenfajta személyiségi jogsérelemmel szemben. Erre utal a Ptk. 76. §-ának különösen kitétele is.

[18] Utalt arra, hogy a személyiségi jogok terjedelmét illetően nincs olyan kikristályosodott joggyakorlat, olyan nyilvánvaló konszenzus vagy iránymutatás, ami egyértelműen kizárná a művelődéshez, oktatáshoz való jog emberi méltóságból eredő személyiségi jogi jellegét.

[19] Hivatkozott a 35/1995. (VI. 2.) AB határozat indokolására, amely kifejezetten a felsőoktatáshoz kapcsolódóan rögzítette az emberi méltósággal való kapcsolatát, amikor kimondta, hogy „Az oktatáshoz való alapjog és azon belül a megfelelő képességű magyar állampolgároknak a Fot. által a hazai felsőoktatási intézményekben érvényesíthető felsőfokú tanulmányok folytatásához biztosított alanyi joga is közvetlenül kapcsolódik az emberi méltóság általános személyiségi jogának ahhoz az ugyancsak általános összetevőjéhez, amely az ember önrendelkezési jogával és magánszférájának érvényesítésével együtt a személyiség kibontakozását, a személyi adottságok és törekvések nem alkotmányellenes kifejezhetőségét, illetve érvényesíthetőségét garantálja. Az emberi méltósághoz való jog abszolút jellegű lényeges tartalmát minden ember egyenlő méltósága testesíti meg. Az emberi méltóság általános személyiségi jogának a személyiség szabad kibontakozását lehetővé tevő második összetevő csoportjába tartozik az a nevesített jog is, amely a megfelelő képességű magyar állampolgárokat felsőoktatási intézményben, felsőfokú tanulmányok folytatására jogosítja”.

[20] Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a felsőfokú tanulmányok folytatásához való jog a felsőfokú tanulmányok befejezésének, illetve a felsőfokú képzés megszerzésének tényleges lehetőségét is magában foglalja.

[21] Hivatkozott arra, hogy a 12/1996. (III. 22.) AB határozat megerősítette az Alkotmánybíróság korábbi értelmezését, és kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság szerint az oktatás az emberi személyiség kibontakoztatására irányuló tevékenység. A felsőfokú tanulmányok folytatásának joga pedig közvetlenül kapcsolódik az emberi méltóság általános személyiségi jogának ahhoz az összetevőjéhez, amely az ember önrendelkezési jogával és magánszférájának érvényesülésével együtt a személyiség kibontakozását, érvényesíthetőségét garantálja.

[22] Hivatkozott az 1976. évi 9. törvényerejű rendelettel kihirdetett Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 13. cikk 1. pontjára, 2. c) pontjára, amely az oktatásnak az emberi személyiségre gyakorolt sokoldalú hatásával szemben támasztott követelményeket hangsúlyozza.

[23] Álláspontja szerint a művelődéshez és az oktatáshoz való jog emberi méltósággal való kapcsolatát, ebből eredően pedig személyiségi jogi jellegét hangsúlyozza a mérvadó szakirodalom is (Alkotmánytan tankönyv). Eszerint a művelődéshez való jog, miként az oktatáshoz való jog, a tanszabadság tulajdonképpen a vélemény, a kifejezés szabadsága nevesített területének is számít, ugyanakkor kapcsolódik az emberi méltósághoz való joghoz, ezen belül a személyiség cselekvési autonómiájához is.

[24] Az idézett joggyakorlatból és a jogirodalmi érvelésekből arra következtetett, hogy az oktatáshoz és művelődéshez való jog, beleértve az oklevél megszerzésének tényleges lehetősége is, az emberi méltóságból fakadó személyiségi jog, hiszen az egyén személyiségének lényeges vonását jelentő társadalmi megítélését és státuszát, önbecsülését, környezetének róla alkotott képét befolyásoló, az egyén kibontakozását és egyéni cselekvési autonómiájának gyakorlását lehetővé tevő alapjog.

[25] Az elsőfokú bíróság következtetésével szemben kifejtette, hogy emberi méltósága milyen tények, körülmények alapján sérült. Jelen élethelyzete, amiben nincs lehetősége a diplomája megszerzésére, továbbá ezen jogos igényéért még polgári peres úton is igényt kell érvényesítenie, megalázó. Diplomája megszerzése nélkül önbecsülése, önazonossága és értéke is sérült.

[26] Mivel az elsőfokú bíróság az indoklásában kifejtette, ítéletét arra a jogkérdésre alapította, hogy az oktatáshoz, művelődéshez való joga személyiségi jogok keretében érvényesíthető-e, nem vizsgálta azt, hogy az alperes a tájékoztatás körében az adott helyzetben elvárható magatartást tanúsította-e, illetve a követelés elévült-e. Az ítélet maga rögzítette, hogy a bíróság nem értékelte kellő részletességgel a tényállás egyéb körülményeit, valamint a felek hivatkozásait és bizonyítékait, így ítéletében ezekre sem szolgált kielégítő indokolással, sérült ezért a Pp. 346. § (5) bekezdése.

[27] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, mivel az elsőfokú bíróság ítélete az anyagi jogszabályoknak mindenben megfelelő helyes érvelést tartalmazott, mellyel kapcsolatban az elsőfokú döntés megváltoztatása nem indokolt. Hivatkozott arra, hogy a felperes félreértelmezte az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását. A fellebbezésben hivatkozott érvek egyrészt inadekvátak, másrészt jogilag megalapozatlanok. Az elsőfokú bíróságot nem terhelte a felek további hivatkozásainak és bizonyítékainak értékelése, miután indokát adta, hogy ezek vizsgálatára miért nincs szükség, így az indokolási kötelezettségét nem sértette meg.

[28] A fellebbezés nem alapos.

[29] Az elsőfokú bíróság az eljárására irányadó jogszabályokat betartotta. Nem sértette meg a Pp. 346. § (5) bekezdését azzal, hogy a felperes keresetét jogkérdésként bírálta el, és az érvényesített jog hiányának megállapítására figyelemmel más hivatkozásokkal nem foglalkozott.

[30] A fellebbezés a megállapított tényállást nem érintette, a Fővárosi Ítéltábla azt a fellebbezés elbírálása során irányadónak tekintette.

[31] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével és nagyobb részt annak indokaival a következőkre figyelemmel értett egyet.

[32] A bíróság a Pp. 2. § (2) bekezdése alapján kötve van a felperes keresetében megjelölt érvényesített joghoz és annak ténybeli alapjához, valamint a kereseti kérelemhez. A felperes annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette az oktatáshoz (művelődéshez) fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a szükséges tájékoztatást elmulasztotta, és ezért a felperes elesett a diplomaszerzés lehetőségétől. A felperes tehát megsértett személyiségi jogaként az oktatáshoz és a művelődéshez való jogot jelölte meg a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése alapján.

[33] Az elsőfokú bíróság azt pedig helyesen, a bírói gyakorlattal összhangban (Kúria Pfv.IV.21.960/2018/7.) állapította meg, hogy a művelődéshez való jog (Alaptörvény XI. cikke) Alaptörvényben biztosított alapjog, azonban a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése alapján nem személyiségi jog. A Kúria gyakorlata (Pfv.IV.21.960/2018/7.) szerint a tanuláshoz, felsőfokú oktatáshoz való jog fontos szociális-kulturális alapjog, de közvetlenül személyiségi jogként nem érvényesíthető. Helytállóan döntött ezért az elsőfokú bíróság az érvényesíteni kívánt alanyi jog (oktatáshoz és művelődéshez való jog mint személyiségi jog) fennállásának hiányában a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a), c) pontja alapján előterjesztett kereset elutasításáról. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását ebben a tekintetben csak azzal egészíti ki, hogy az elégtételadás iránti kereset már önmagában alaptalan volt azért, mert a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés c) pontja elégtételadó nyilatkozat követelésére jogosít fel. E jogszabályhely alapján az esetleges jogsértés következményeit kiküszöbölő magatartásra az alperes nem kötelezhető. A személyiségi jogi perben eljáró bíróságnak továbbá hatásköre sincs a záróvizsga biztosítására.

[34] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésben foglaltakkal összefüggően utal arra is, az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdése meghatározza, hogy a művelődéshez való jogot – a felsőoktatást illetően – Magyarország a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, illetve törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatással biztosítja. Az Alaptörvény XI. cikkében biztosított alapjog ezért az állammal szemben határoz meg kötelezettséget, és nem lehet rá hivatkozni ugyanezzel a tartalommal közvetlenül személyiségi jogként magánjogi jogviszonyokban (horizontális hatállyal). A felperes fellebbezésében hivatkozott AB határozatok az emberi méltóság és az Alaptörvény XI. cikkében meghatározott művelődéshez, felsőfokú oktatáshoz való hozzáférés jogának kapcsolatát támasztják alá, nem értelmezik azonban át a művelődéshez való alapjogot személyiségi joggá.

[35] A felperes a művelődéshez, oktatáshoz való jogának sérelmének alapjaként azt állította, hogy a diplomaszerzés lehetőségétől esett el, nem pedig azt, hogy korlátozták a hozzáférést a felsőfokú oktatáshoz. A diplomaszerzés lehetősége nem minősül sem alapjognak, sem személyiségi jognak. A felperesnek így a keresete ténybeli megalapozottsága esetén sem az állított joga (művelődéshez való jog) sérült volna.

[36] A Fővárosi Ítéltábla megjegyzi, hogy a felperes nem vezette le, hogy az alperesnek milyen jogszabályi vagy szerződéses tájékoztatási kötelezettsége állt volna fenn a felperessel szemben, amelyet megsértett. A keresetben megjelölt Ptk. 1:4. §-ából és 2:42. § (1), (2) bekezdéséből önmagában tájékoztatási kötelezettség nem származtatható. Mulasztás kötelezettségsszegés hiányában nem állapítható meg. Mulasztás nélkül pedig nincs olyan alperesi magatartás, amelyre tekintettel a felperes és az alperes között személyiségi jogsértésből eredő (relatív szerkezetű) jogviszony jönne létre, és amely alapján a felperes a Ptk. 2:51. § (1) bekezdésében foglalt igényt érvényesíthetne.

[37] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[38] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a felperest a Pp. 83. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján kötelezte a 455.000 forint + áfa összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség megfizetésére.

Budapest, 2024. május 7.

Dr. Hóbl Katalin s. k.

a tanács elnöke

Dr. Istenes Attila s. k.
k.

előadó bíró

Dr. Szabó Csilla s.

bíró